

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra výtvarné kultury
Klatovská 51, 306 14 Plzeň
Tel.: 377 636 493, 377 636 471
e-mail: suomar@kvk.zcu.cz

Protokol o hodnocení Diplomové práce

Název práce: Námět, koncept a prekoncept ve výtvarné výchově

Práci předložila studentka: Anna Piskáčková

Studijní obor: Učitelství odborných uměleckých předmětů pro střední školy

Posudek vedoucího práce

Práci hodnotil: Doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc.

1. Cíl práce

Cílem práce bylo získat poznatky o didaktické transformaci obsahu ve výtvarné výchově (počínaje zadáním úkolu až k edukačním výstupům) prostřednictvím kvalitativní analýzy 5 – 10 běžných vyučovacích jednotek výtvarné výchovy s uvážením názorů žáků a učitelů ve vztahu ke zkoumané výuce. Autorka v souladu se zadáním a se zaměřením na klíčové situace anebo stránky výuky podrobně analyzovala 10 vyučovacích jednotek. Cíl práce považuji za splněný.

2. Obsahové zpracování

V první části svého textu A. Piskáčková rozebírá úlohu námětu, konceptu a prekonceptu v současném přístupu ve výtvarné výchově a popisuje typickou konstrukci a průběh výuky ve výtvarné výchově. Zaměřuje se na artefietické pojetí, jednak proto, že v jeho teorii jsou pojmy „námět“, „koncept“ a „prekoncept“ podrobněji probírány, jednak proto, že výuka, kterou zkoumala, byla v artefietickém duchu soustředěna na spojení výtvarné tvorby s reflexí a na propojení personalizační, socializační a enkulturační stránky edukace.

Druhá, nejrozsáhlejší část textu je věnována rozboru konkrétních vyučovacích jednotek. Autorka v něm využívá metodiku konceptové analýzy (s. 89). Popis a

interpretace výuky jsou zaměřeny s ohledem k zadání na vztahy mezi námětem, koncepty a prekoncepty ve výtvarných úlohách.

Ve třetí části svého textu Piskáčková shrnuje a vysvětluje zjištěné poznatky z výuky. Mimo jiné zde s oporou o fakta uvažuje nad funkcí námětu při konceptualizaci a rozlišuje námět v úloze cíle od námětu v úloze prostředku k dosažení vyučovacích cílů (s. 79). Poukazuje také na možnosti, kdy námět není zadán (s. 79 – 80), takže technika prostřednictvím náhody poskytuje východisko k interpretování významů. Piskáčková zjistila značnou variabilitu přístupů vyučující ke způsobu didaktické práce s námětem v rámci úloh. Námět je podle ní jen nástrojem k dosahování cílů, ale má značný vliv na motivovanost žáků.

Autorka ve výkladu citlivě odlišuje didaktickou kvalitu konceptu od kvality námětu: koncept chápe jako kontextovou proměnnou, která není obsahově úplná bez zohlednění tří základních kurikulárních úrovní didaktické transformace: personalizační (osobní „vsazenost“ do obsahu konceptu), socializační (sociální utváření obsahu konceptu v součinnost a komunikaci) i enkulturační (kulturní podmíněnost obsahu konceptu a jeho podob).

Při analýze prekonceptů autorka konstatuje (s. 85), že zkoumání prekonceptů je při běžném pozorování výuky znesnadněno, protože není možné podrobněji v rozhovorech probírat prekoncepty u jednotlivých studentů.

V Závěru Piskáčková sumarizuje svá zjištění do souhrnného obrazu výuky, který vytěžila z pozorování. Její výklad představuje výuku ve výtvarné výchově jako dynamický proces, v němž žáci hrají důležitou roli při formulacích obsahu – vyučující by „měl být schopen nové podněty do hodiny operativně začlenit“ (s. 89). Zdůrazňuje, že výuku, kterou rozebírala, vedla zkušená a profesionálně kompetentní vyučující, která se vztahem mezi náměty, koncepty a prekoncepty pracovala uvědoměle a s kvalitním didaktickým náhledem.

3. Charakteristika a hodnocení formy, technické i řemeslné složky práce

Uplatnění studijní a badatelské metodiky v práci je korektní a pozorné k pravidlům i tradici oboru.

4. Formální náležitosti

Text splňuje formální náležitosti v souladu se standardními pravidly tohoto typu práce.

5. Stručný komentář hodnotitele

Práce A. Piskáčkové je cenná tím, že se soustředěně zabývá procesem výuky v praxi gymnaziální výtvarné výchovy s ohledem na obsahovou transformaci a z hlediska běžné práce učitele a jeho žáků. Autorka si dojednala spolupráci s jednou z vyučujících, které patří k současné špičce oboru: je spoluautorkou Rámcového vzdělávacího programu, vyučuje na pražské katedře výtvarné výchovy a je autorkou nebo spoluautorkou mnoha publikací. Rozbor její výuky je zvlášť cenný i tím, že patří k těm vyučujícím, které systematicky využívají spojení tvorby s reflexí a snaží se propojovat personalizační, socializační a enkulturační složku oboru. Piskáčkové se

v popisech a rozborech výukových hodin vesměs daří vytěžit z těchto předností co nejvíc a dobře je využít při poznávání svého tématu.

Z pohledu vedoucího práce konstatuji, že při řešení svého diplomového úkolu vykonala autorka mnoho práce a postupovala až nadmíru samostatně, ale občas poskytovala alespoň dílčí výstupy své práce ke konzultacím. Za podstatnější nedostatek považuji to, že metodickému zázemí analýz (popis konceptové analýzy a případové studie) není věnována samostatná kapitola.

V textu občas unikly neobratné anebo příliš jednostranné formulace, např. „souboj prekonceptů“ (s. 16), nadměrný důraz na „vciťování se do samotného autora“ u interpretací současného umění (s. 19), kde se naopak rozšiřuje ohled na kontext, jak autorka sama předtím konstatuje (s. 12). Na druhé straně se A. Piskáčkové podařilo zapsat a vykládat mnoho cenných poznatků, které poskytují podněty k dalším výkladům, např. na s. 31 – 32 popis zajímavé diskuse ve třídě nepřímo vztážené k esteticko-vědnímu problému formalismu.

V celkovém pohledu i přes dílčí připomínky hodnotím dílo A. Piskáčkové jako přínosné a jako podnětnou výzvu k dalším výzkumným projektům stejného typu. Cení si způsobu uvažování autorky, která usiluje o výklad souvislostí a neulpívá na povrchu tematiky. Také využití odkazů k jiným autorům je výstižné a dobře podporuje vlastní výkladovou linii autorky.

6. Otázky a připomínky na autora práce k bližšímu vysvětlení při obhajobě

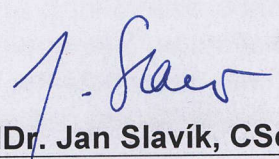
Vyjádřete se k diskusi popisované ve vaší práci na s. 31 – 32 s ohledem na problém formalistického pohledu na hodnotu uměleckého díla rozebíraný T. Kulkou (Kulka, T. /2004/ Umění a falzum. Praha: Academia, s. 41 – 46). Jak tento teoretický problém estetiky a teorie umění souvisí s tematikou, které se žáci při diskusi věnovali?

7. Navrhovaná známka

Velmi dobře

Datum: 23. 7. 2013

Podpis:

Doc. PaedDr. Jan Slavík, CSc.